

Ortodoxná synagóga

V strede nádvorja medzi rabinátom a školou stojí stará ortodoxná synagóga, dnes jediná funkčná synagóga v meste. Postavená bola v roku 1898 podľa projektu synagógy v meste Tokaj ako výstavná sakrálna budova v maurskom štýle s viacerými orientalizujúcimi prvkami. Stavebné práce, ktoré dosiahli sumu 48 000 zlatých, realizovala firma Kollacsek a Wirth.

Z vnútorného zariadenia je okrem almemoru cenný predovšetkým umelecky zhotovený svätostánok (aron hakodeš) od košického sochára Bacsóa. Celý interiér zdobia nádherné ornamentálne maľby od Andreja Grazla, ktoré si napriek značnému poškodeniu objektu a bez dôkladnejšej rekonštrukcie doteraz uchovali pôvodnú sýtosť, výraznosť a tvar.

Svojmu účelu synagóga slúžila do roku 1942. Na jar a v lete toho roku sa stala spolu s príslušným priestranstvom miestom zhromaždenia prešovských židov bezprostredne pred deportáciami. Odtiaľto gardisti odviekli niekoľko tisíc občanov mesta do transportov, smerujúcich do koncentračných táborov. Počas okupácie Prešova si nemecká armáda zriadila v synagóge maštale a garáže.

Po oslobodení v nej bola zariadená kuchyňa pre navrátilcov. Po nutných opravách a doplnení vnútorného zariadenia bola v októbri 1948 slávnostne vysvätená. Odvtedy slúži ako jediná synagóga jedinej židovskej náboženskej obce v Prešove.

Ako najkrajšiu funkčnú synagógu na Slovensku sa ju v r. 1989-90 neúspešne snažili získať a previezť do USA židia z Los Angeles. V auguste 1991 bol na nádvorí pred vchodom do synagógy v prítomnosti najvyšších slovenských štátnych predstaviteľov odhalený pomník viac ako šiestim tisícom obetí holocaustu z Prešova a okolia.

V novembri 1993 inštalovalo Slovenské národné múzeum na poschodí synagógy (v ženskej galérii) časť nedávno z Prahy navrátených zbierok predvojnového prešovského židovského múzea. Stála expozícia Bárkányovej zbierky (Bárkány - zakladateľ múzea r. 1928), ktorá takto vznikla, je ojedinelým spojením a zosúladením zbierok múzea s interiérom jednej z najkrajších synagóg u nás.

Prebraté z knihy: Sprievodca po historickom Prešove
(http://universum-eu.sk/knihy/062_2006-sprievodca.html)

